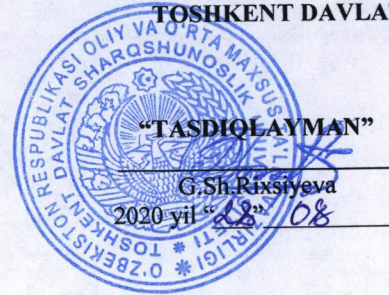

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

“KELISHILDI”
Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi

2020 yil 29.08
Ro'yxatga olindi: №BD- 5120100
2020 yil 29.08

**ASOSIY SHARQ TILI
(URDU TILI)**

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000	-Gumanitar soha
	200000	-Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
	600000	-Xizmatlar sohasi
Ta'lim sohasi:	120000	-Gumanitar fanlar
	230000	-Iqtisod
	210000	-Sotsiologiya va psixologiya
	220000	-Jurnalistika va axborot
	610000	-Xizmatlar ko'rsatish sohasi
	5120100	-Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari);
Ta'lim yo'nalishi:	5120100	-Filologiya va tillarni o'qitish (sharq mumtoz tillari);
	5120200	-Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari);
	5120700	-Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik;
	5120300	-Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha);
	5120500	-Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati);
	5210300	-Siyosatshunoslik;
	5220100	-Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (sharq tillari);
	5231000	-Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha);
	5610300	-Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha sharq tillari bilan);
	5611500	-Gid hamrohlik va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari)

Toshkent-2020

	4. M.T.Mamajonova Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrası o‘qituvchisi; 5. M.M.Murtazaxodjaeva– Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrası katta o‘qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: U.U. Muhibova– Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrası professori; M.H.Abdurahmonova – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrası dotsenti.

	№11.
	2. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2016. – 56 б. 3. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсонман фаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 48 б. 4. Мирзиёев Ш. М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан қурамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б. 5. Murtazaxodjayeva M. “Asosiy o‘rganilayotgan til(urdu tili)” 2-kurs uchun. T., 2009 6. Xolmirzaev T. “Urdu tili” (3-kurs uchun) T., 2009 7. Abdurahmonova M.X. “Urdu tili” (4-kurs uchun) T.2009 8. Spoken Urdu for GCSE Students (English and Urdu Edition) (Urdu) UK. 2005 (CD1, 2), (elektron) 9. Abdulhaq. Qavaide-urdu. Dehli, 2004 (elektron) 10. Rashid Xasan Xan. Imla urdu. Lahor. Pokiston. 2007 y. (elektron) 11. Abdurahmonova M.X. “Urdu tili leksikologiyasi” T.2018
Axborot manbalari https://rekhta.org/ https://www.indialanguage.com https://www.indiaschool.com https://www.indiabooks.com https://www.urdu.com https://mt.tashgiv.uz www.zivonet.uz www.bilim.uz www.edu.uz www.gov.uz	
7.	Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “29 08” dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2020 yil “29 08” dagi 452-sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta’lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun mas’ullar: 1. M.K.Mirzayeva – Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrasida o‘qituvchisi; 2. R.I.Ergasheva – Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrasida o‘qituvchisi; 3. M.A.Shoraxmedova Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Janubiy va Janubi - Sharqiy Osiyo tillari” kafedrasida o‘qituvchisi;

Fan/modul kodi UST1276		O‘quv yili 2020-2021	Semestr 1-2-3-4	ECTS - Kreditlar 8-10-10-10-10-10-8	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek/Rus		Haftadagi dars soatlari 8-10-10-10-10-10-8	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Asosiy sharq tili (Urdu tili)		1100	1180	2280
2.	I. Fanning mazmuni <i>Fanni o‘qitishdan maqsad</i> – urdu tilining fonetik, leksik, grammatik xususiyatlari xususida ta’lim yo‘nalishi profiliga mos ravishda bilim, ko‘nikma va malaka shakllantirish, sharq tili o‘qitishning asosiy yo‘nalishlaridan bo‘lib qolayotgan hozirgi va qadimgi zamon urdu adabiy tili xususiyatlari va og‘zaki til elementlari, fonetikasi, grammatikasi sohasini o‘zlashtirgan filolog-urdushunoslarni tayyorlashdan iborat bo‘lib, 4 yil davomida talaba faol qariyb 5000 ta so‘z boyligiga ega bo‘lishi kerak.. <i>Fanning vazifasi:</i> – urdu tilida erkin o‘qish, tushinish va tarjima qila olish; – urdu tilida yoza olish; – suhbat va so‘zlashuv nutqiga ega bo‘lish; – o‘qilgan yoki eshitilgan matn mazmunini yozma yoki og‘zaki ravishda urdu tilidan o‘zbek tiliga yoki aksincha, qisqa shaklda tinglovchiga yetkaza olish; – urdu tilida o‘qilgan materiallar asosida o‘zbek tiliga tarjima qilingan holda annotatsiyalar, referatlar, kurs ishlari va malakaviy bitiruv ishlarini yoza olishga o‘rgatishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari) II.I. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: Fanning asosiy predmeti – bu urdu tilining adabiy shakli hisoblanadi. Yuqori kurslarda so‘zlashuv tiliga xos fonetik va grammatik tarkibotlar ham o‘rgatilishi ko‘zda tutiladi. Fanning nazariy qismi mavzulari: ✓ Urdu tilini o‘rganishga kirish ✓ Fonetika ✓ Transkripsiya ✓ Yozuv tizimi ✓ Grammatika (morfologiya va sintaksis) ✓ Leksika, terminologiya va frazeologiya;				

	✓ Stilistika. Fanning amaliy qismi mavzulari: ✓ O'qish (dars jarayoni), uy, oila, ish kuni, shahar (O'zbekiston va Pokistondagi shaharlar), dam olish, ob-havo, tarjimai hol, mehmon kutish, suhbatlashish, aeroportda, bojxonada; ✓ Hindiston va Pokistonning diqqatga sazovor joylari; ✓ Pokiston va Hindistonning tabiiy geografiyasi, aholisi, ma'muriy bo'linishi; tabiiy boyliklari va iqtisodiyoti; qisqacha tarixi; O'zbekiston Pokiston va Hindiston mamlakatlaridagi kundalik tashqi va ichki voqea-hodisalar; ✓ Ustki va oyoq kiyimlar; bozor va xarid; transport; tibbiy xizmat; ✓ Badiiy adabiyot va folklor; hind adiblarining hikoyalaridan namunalari; ✓ Maqollar va frazeologik iboralar; ✓ Hind va Pokiston xalqining madaniyati va urf-odatlar; Pokiston va Hindistonning asosiy shahar va shtatlari; ✓ Sport, kino, ko'rgazmalar; diqqatga sazovor joylarga tashrif; samolyotda safar qilish; ✓ O'zbekiston Pokiston va Hindiston mamlakatlarida amalga oshirilayotgan islohotlar (matbuot, internet va televideniya ma'lumotlari asosida) va boshqalar. Fanning tarkibi va mazmuni: Talabalarda nutq ko'nikmalarini shakllantirish ko'rsatkichlari va mazmuniga ko'ra 4 yillik ta'lim jarayonida urdu tilini o'qitish uchun bosqichda amalga oshiriladi: Boshlang'ich bosqich – birinchi kurs O'rta bosqich – ikkinchi kurs Yuqori bosqich – uchinchi va to'rtinchi kurslar. Boshlang'ich va o'rta bosqichda urdu tilining asoslari o'rgatiladi; fonetika, yozuv, grammatika va leksika asoslari o'zlashtiriladi. Yuqori bosqichda esa Urdu tilihaqida olingan bilimlar yanada chuqurroq o'rgatiladi, bilimlar takomillashtiriladi. Ona tilidan urdu tiliga va urdu tilidan ona tiliga yozma va og'zaki tarjima ko'nikmalari shakllantiriladi. I-bosqich . Boshlang'ich bosqich 1. Nutq faoliyatining asosiy turlarini egallash bo'yicha talablar: Til o'qitishning boshlang'ich bosqichi urdu tilihaqida dastlabki bilimlar berishdan boshlanib, talabalar o'rganilgan o'quv va kundalik hayotga oid mavzular doirasida nutq faoliyatini shakllantirish asoslarini yaratish uchun zarur bo'lgan fonetika, grafika, grammatika, leksika (1-semestr davomida – 700-800 so'z; 2-semestr davomida 800-1200 ta so'z; yil davomida 1500-2000ta so'z o'zlashtiriladi)dan minimal bilimga ega bo'lishadi. Birinchi kursda urdu tilini mukammal o'rganishning fonetik, grammatik
--	--

4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: O'quv kursi yakunida talaba boshlang'ich bosqich jarayonida 1000-1200 so'z o'zlashtirishi; kurs davomida o'rganilgan mavzular bo'yicha grammatik qoidalarini bilishi; to'g'ri o'qish va talaffuzni o'zlashtirish, o'qish tezligini bir daqiqada 120 dan 160 belgigacha oshirishi; bayon va insholar yozishda 150-170 belgini qamrab olishi; ma'lum bir mavzular bo'yicha 200-300 belgini qo'llagan holda suhbatlasha olishi; mustaqil holda tayyorgarchiliksiz voqea va hodisalar haqida turli xil sintaktik tuzilmalardan foydalangan holda o'z fikrini bayon qila olishi lozim.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Muxammedjanov R.M., Muxammedjanova V.A. "Urdu tili darsligi" - T., 2014. 2. Abdurahmonova M., Murtazaxodjayeve M., Zokirova U., Shorahmedova M. Urdu tili. Toshkent, 2017 3. Xolmirzayev T., M.Xolmirzayeva M. Urdu tili xrestomatiyasi. – T., 2005. 4. Asani A.S., Hyder S.A. "Let's Study Urdu" ("Давайте изучать язык урду"), Yale University Press, UK., 2008 5. Мухамеджанов Р., Мухамеджанова В. Учебник языка урду. Ташкент., 1992 6. Давидова А.А. Учебник языка урду.– М., 2003 7. Дымшиц З.М. Грамматика языка урду. М., 2001. 8. Abdurahmonova M. Urdu va hindiy tillar qo'shma gap sintaksisi.– T., 2002. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи//Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь,

borishni bilish;

- ixtisosligiga oid atamalarni bilish;
- kasbiy va ijtimoiy mazmundagi matnlarni tayyorlash va tahrir etish malakasiga ega bo'lish;
- turli xil etnik va diniy mavzularda konstruktiv suhbat olib borish tamoyillarini mustahkam bilishi hamda ekstremizm va aqidaparastlik illatlariga qarshi turish immunitetiga ega bo'lishi kerak.

Umummadaniy kompetensiya:

- ijtimoiy ahamiyatga ega muammo va jarayonlarni ilmiy tahlil etish qobiliyatiga ega bo'lish; Sharq mamlakatlarini o'rganish bilan bog'liq kasbiy va ijtimoiy faoliyatining turli sohalarida gumanitar, ijtimoiy, iqtisodiy, tarixiy, filologik fan metodlaridan amaliyotda foydalanishni bilish;
- filologiya, tarix, iqtisod, sotsiologiya, madaniyatshunoslik kabi sohalar bo'yicha tayanch va ixtisoslashgan bilimlarga ega bo'lish va kasbiy faoliyatida foydalana olish; tafakkur madaniyatiga ega bo'lish, fikrlarini mazkur bilimlaridan kelib chiqib, ona tili, o'rganilgan sharq va g'arb tillarida yozma va og'zaki shaklda mantiqan to'g'ri shakllantira olish qobiliyatiga ega bo'lish;
- ona tili, urdu sharq va g'arb tillarida yozma va og'zaki muloqot olib borish malakasiga ega bo'lish;
- turli mulohazalarni mantiqan amaliy tahlil etish, ommaviy nutq ko'nikmalariga ega bo'lish, dalil-isbotlar keltira olish, bahs va munozara olib borishni bilish;
- ixtisosligiga oid atamalarni bilish;
- kasbiy va ijtimoiy mazmundagi matnlarni tayyorlash va tahrir etish malakasiga ega bo'lish;
- turli xil etnik va diniy mavzularda konstruktiv suhbat olib borish tamoyillarini mustahkam bilishi hamda ekstremizm va aqidaparastlik illatlariga qarshi turish immunitetiga ega bo'lishi kerak.

Kasbiy kompetensiya:

- Sharq xalqlari haqidagi ma'lumotlarni tushunish, bayon etish va tanqidiy tahlil etish; asosiy urdu tilida erkin muloqot olib borish; madaniy, ilmiy, siyosiy, iqtisodiy va diniy-falsafiy mazmundagi matnlarni ona tilidan urdu tiliga va urdu tilidan ona tiliga og'zaki va yozma tarjima qilish;
- Urdu zamonaviy tilining qadimgi va o'rta asrlar adabiyoti namunalari, til tarixi va madaniy an'analarini tushuna olishi uchun mazkur tilning qadimgi va mumtoz shakli haqida tasavvurga ega bo'lishi;
- ilmiy-tahliliy hisobotlar, umumiy ma'lumotlar, ma'lumotnomalar, izohlar yozish tamoyillarini bilishi va ulardan foydalana olishi;
- mutaxassislik bo'yicha olgan bilimlarini urdu tilida bayon etish va tanqidiy tahlil eta olish hamda tadqiqot natijalarini namoyon etish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

va leksik negizlariga asos solinadi.

Birinchi kurs yakunida talabalar tovush hamda tovush birikmalarining to'g'ri talaffuzi, ohangi, yozuv va transkripsiya tizimi qoidalarini egallab:

- barcha o'tilgan matnlarni, shuningdek, tanish leksik va grammatik qoidalar asosida tuzilgan notanish matnlarni fonetik nuqtai nazardan to'g'ri va ravon o'qish;

- o'tilgan mavzular bo'yicha savollarga javob berish;

- o'tilgan mavzular bo'yicha o'qituvchi hamda o'rtoqlari bilan suhbatlasha olish;

- tanish leksik va grammatik qoidalar asosida tuzilgan ayrim jumlar, katta bo'lmagan hajmdagi o'zaro bog'liq matnlarni ona tilidan urdu tiliga va urdu tilidan ona tiliga yozma va og'zaki tarjima qilishni bilishlari zarur.

Birinchi kurs yakunida talaba tahsilini tili urduyada davom ettira olishi uchun, eng sodda grammatik va leksik ma'lumotlarni o'rgangan tilida bilishi va ulardan foydalana olishi kerak.

📖 O'qish:

Talaffuzning orfoepik qoidalari, so'z va iboralarning bir tekis, ravon o'qish me'yorlari, sintagma tarkibidagi so'zlarning qo'shib o'qilishiga rioya qilgan holda ovoz chiqarib o'qishni bilishi.

Kengaytirilgan sintagmalarni qo'shib talaffuz etish; so'roq gaplar ohangini bilish; gap bo'laklari orasida pauzalar qilish.

O'qish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi matnni to'liq va aniq tushunish, tovushlarni to'g'ri talaffuz etish, sintagmalar o'rtasida pauzalarni to'g'ri qo'yish, so'zlarning ritmik joylashganligi qoidasiga rioya qilishdan iborat.

O'qish mahorati va ko'nikmalari darajasini aniqlash uchun 0,5-0,7 bet hajmdagi matnlar beriladi. O'qish muddati – 20-25 daqiqa. Bu vaqt mobaynida talaba matnni o'qishi, uning mazmunini gapirib berishga tayyorlanishi yoki matn yuzasidan savollarga javob berishi kerak.

O'qish tezligi: 1 daqiqada 30-40-so'z. Bu bosqichda talabaning sodda matnlarni jadal o'qish ko'nikmalari belgilanadi.

🗣 Tinglash:

Suhbatdoshining tanish leksik-grammatik material asosida tuzilgan suhbatini tushunish.

Urdu tili materiali asosida tuzilgan katta bo'lmagan xabarlarni tushunish.

O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklidagi audiomatnlarni (ko'rmasdan) tushunish.

Tinglash mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi audiomatnni to'liq va aniq tushunishidan iborat.

Tinglash mahorati va ko'nikmalari darajasini aniqlash uchun 0,5 bet hajmdagi audiomatnlar bir yoki ikki marta ko'rmasdan eshitishga beriladi. Talabalarining audiomatnlar mazmunini tushunganligi, matn yuzasidan savol-

javob qilish orqali aniqlanadi. ☛Gapirish: <i>Monologik nutq</i> O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklidagi o'qilgan yoki eshitilgan maxsus matnlar mazmunini gapirib berish. <i>Dialogik nutq</i> Mazkur ta'lim bosqichi uchun tanlab olingan o'quv va kundalik hayotga oid mavzularda nutqiy munosabatlarning bir qolipdagi vaziyatlarida tuzilgan suhbatlarda ishtirok etish. So'zlarning ma'nolarini ona tilini ishlatmay, Urdu tilida tushuntirishga harakat qilish. Gapirish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi talabalar tomonidan matn mazmunini mantiqan ifodalash, dialogik nutqda - talabalarining belgilangan mavzular bo'yicha aynan suhbat olib borish, dialog orqali qo'yilgan maqsadga erishish, til me'yorlariga rioya qilishdan iborat. Gapirish mahorati va ko'nikmalari darajasini aniqlash uchun ➤ O'qilgan yoki eshitilgan matnni gapirib berish; ➤ Berilgan (o'tilgan) mavzu bo'yicha hikoya tuzish (40-50 so'z hajmida); ➤ Berilgan mavzu bo'yicha suhbat tashkil etish (3-5 ta gap). ☞Yozuv Urdu tili yozuv tizimi va orfografik qoidalarini asosida yozma mashqlarni bajarish. O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklida maxsus tuzilgan matnlarni eshitib, yozish. Yozish tezligi bir daqiqada 20 ta harf. O'tilgan mavzular bo'yicha o'zining yozma fikrini yozish. O'z xatini erkin o'qish. Yozish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi yozilgan matnning berilgan mavzuga aynan o'xshashligi hamda til me'yorlariga mos kelishi bilan belgilanadi. 2. Nazariy mavzular. 1. Urdu tilini o'rganishga kirish. Urdu tilining hozirgi holati, uning til oilasidagi mavqei, geografik tarqalganligi; mamlakat til vaziyatidagi o'rni, shevalari haqida umumiy ma'lumot. Urdu tilining rivojlanish bosqichlari, uning boshqa turdosh tillar bilan munosabati. Mazkur tilni O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda o'rganilishi. Urdu tili bo'yicha asosiy adabiyotlar. 2. Fonetika. Yozuv tizimi. Urdu tilining yozuv tizimi haqida umumiy ma'lumotlar. Urdu tili alifbosi. Arab fors harflari Hindustani harflari, eroblar tinish belgilari qoidalarining yozuvda ifodalanishi. Urdu tilida raqamlar va tinish belgilarning ifodalanishi.	qobiliyatini rivojlantiradi. Uy vazifalarini tekshirish va baholash amaliy mashg'ulot olib boruvchi o'qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish va baholash esa ma'ruza darslarini olib boruvchi o'qituvchi tomonidan har darsda amalga oshiriladi. Mustaqil ishni tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatma va tavsiyalar, keys-stadi, vaziyatli masalalar to'plami ishlab chiqiladi. Unda talabalarga asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha amaliy topshiriq, keys-stadilar yechish uslubi va mustaqil ishlash uchun vazifalar belgilanadi. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari 1. Unlilarni o'zbek tilidagi unlilar bilan solishtirish. 2. O'zbek tilidagi ayirish belgisi so'zlarni ajratib yozish. 3. O'zbek tilidagi sifatning darajalarini urdudagi sifatlariga qiyoslash. 4. Matndan otlarni topib yozish. 5. Tub va yasama, sodda va qo'shma ravishlarni tahlil qilish. 6. Infinitiv va o'zbek tilidagi harakat nomini solishtirish. 7. Ergativ kelishidagi gaplarning konstruksiyalarini tahlil qilish. 8. Turli mayldagi gaplarni semantik jihatdan taqqoslash. 9. Ergash gaplarni ega va kesim sostaviga ajratib, tahlil qilish. 10. Tus shakllarini o'zbek tilidagi zamon shakllariga solishtirish. 11. Tarjima (Badiiy, siyosiy, tarixiy matnni o'qish, yozma yoki og'zaki tarjima qilish; bunda yangi so'zlar lug'ati ham taqdim etiladi) 12. Urdu tilida fe'llarning majhullik nisbati 13. Urdu va o'zbek tillarida fe'l mayllari. 14. Urdu tilida sifatdoshlar. 15. Urdu tilida shart mayli 16. Urdu tilida gumon mayli 3. V. Fan o'qitishning natijalari (Shakllanadigan kompetensiyalar): - ijtimoiy ahamiyatga ega muammo va jarayonlarni ilmiy tahlil etish qobiliyatiga ega bo'lish; Sharq mamlakatlarini o'rganish bilan bog'liq kasbiy va ijtimoiy faoliyatining turli sohalarida gumanitar, ijtimoiy, iqtisodiy, tarixiy, filologik fan metodlaridan amaliyotda foydalanishni bilish; - filologiya, tarix, iqtisod, sotsiologiya, falsafa kabi sohalar bo'yicha tayanch va ixtisoslashgan bilimlarga ega bo'lish va kasbiy faoliyatida foydalana olish; tafakkur madaniyatiga ega bo'lish, fikrlarini mazkur bilimlaridan kelib chiqib, ona tili, o'rganilgan sharq va g'arb tillarida yozma va og'zaki shaklda mantiqan to'g'ri shakllantira olish qobiliyatiga ega bo'lish; - ona tili, o'rganilayotgan sharq va g'arb tillarida yozma va og'zaki muloqot olib borish malakasiga ega bo'lish; - turli mulohazalarni mantiqan amaliy tahlil etish, ommaviy nutq ko'nikmalariga ega bo'lish, dalil-isbotlar keltira olish, bahs va munozara olib
---	---

- Kurs ishini himoya qilishga quyidagi umumiy talablar qo'yiladi:
- muammoni bibliografik tahlil qilish;
 - to'plangan materiallarni tanqidiy o'rganish;
 - taklif va tavsiyalarni asoslab berish;
 - fikrni ketma-ketlikda, muayyan izchilikda bayon qilish;
 - kurs ishini qo'yilgan talablar bo'yichasmiylashtirish.

Kurs ishlarining namunaviy mavzulari

- Urdu tilida murakkab fe'llar.
- Urdu tilida nisbat kategoriyasining ifodalanishi.
- Urdu tilida tus kategoriyasining ifodalanishi.
- Urdu tilida tugal zamonlar.
- Urdu va o'zbek tillarida bog'lovchilar.
- Ingliz tili so'zlarining urdu tilida ot-kesim tarkibida qo'llanishi.
- Urdu tilida jins kategoriyasining ifodalanishi.
- Urdu tilida ort ko'makchilarining ifodalanishi.
- Urducha topishmoqlarning lisoniy-uslubiy xususiyatlari.
- Urdu tilida frazeologik sinonimiya.
- Urdu tilida frazeologik omonimiya.

V. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Talaba "Urdu tili" fanidan mustaqil ta'limni tashkil etishda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi va joriy nazorat sifatida baholanadi:

- uy vazifalari(mashqlar, matnlarni tarjima qilish, yangi so'z va iboralarni yodlash, savollarga javob berish va b.)ni bajarish;
- fanning ayrim mavzularini o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, o'quv manbalari bilan ishlash;
- ma'lum mavzu bo'yicha referat, slayd-taqdimot tayyorlash;
- badiiy asarlar ustida ishlash;
- test, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash;
- ilmiy maqola, tezislar va ma'ruza tayyorlash;
- amaliy mazmundagi nostandart masalalarni yechish va ijodiy ishlash;
- kurs ishini bajarish;
- bitiruv malakaviy ishi uchun materiallar to'plash va boshqalar.

Uyga berilgan vazifalarni bajarish, yangi bilimlarni mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, Internet tarmoqlaridan foydalanib ma'lumotlar to'plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to'garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola (tezis) va ma'ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy

3.Grammatika.

Urdu tilining grammatik tuzilishi haqida umumiy ma'lumotlar. Morfologiya va sintaksisning o'zaro nisbati.

B1+ bosqichni tamomlaganlar uchun:

Morfologiya.

Ot. Otlarning son va jins kategoriyalari. "Log" ko'plik yasovchi so'z-suffikslari. Kelishik kategoriyasi. Murojaat kelishigining yasalishi. Kelishik ko'rsatkichlari. Qaratqich kelishigi.

Sifat. O'zgaruvchi va o'zgarmas sifatlar. Sifat darajalari. Sifatning qiyosiy va ortirma darajalari.

Son. Sanoq, tartib jamlovchi va kasr sonlar. Tartib sonlarning yasalishi. Sonlarning son va jinsda moslashuvi. Ularning gapda o'zgarishi. Sonlarning ishlatilishi.

Olmosh. Olmoshning turlari. Kishilik olmoshlari. "Log" ko'plik ko'rsatkichining kishilik olmoshlari bilan ishlatilishi. Kishilik olmoshlarining vositali o'zagi. Ko'rsatish olmoshlarining ma'nolari va shakllari. So'roq olmoshlarining ma'nolari va ishlatilishi. Kelishiklarda turlanishi. Noaniq olmoshlar va ularning kelishiklari. "Koi" olmoshining kelishiklarda turlanishi. Kishilik olmoshlarining kuchaytirma shakllari.

Fe'l. Infinitiv va uning ishlatilishi. Ravishdosh. *Kar* va *ke* shakllari. Fe'ning shaxsda tuslanuvchi shakllari. "Hona" fe'lining hozirgi, o'tgan va kelasi zamon sodda shakllari. Qo'shma fe'llar. Intensiv fe'llar. Qo'shma potensial fe'llar. Qo'shma komplementiv fe'llar. Qo'shma komplementiv fe'llarning shaklan o'timsizligi. Shart va zarurat birikmalari. "Hona", "parna" fe'llari va "chahie" ravishi, "zaruri he", "ki zarurat he" iboralari bilan shart va zarurat birikmalarining yasalishi. Fe'l zamonlari. Mayl (Buyruq mayli. Aniqlik mayli)

Bog'ovchilar. Teng, zidlovchi bog'ovchilar.

Yuklamalar. So'roq, tasdiq va inkor yuklamalari. Kuchaytiruvchi yuklamalar.

Sodda gap sintaksisi. Gap. Gap bo'laklari. Bosh va ikkinchi darajali bo'laklar. Sodda yig'iq va yoyiq gaplar. So'roq gaplar. Gapning bosh bo'laklari: ega va kesim. Gapning uyushiq bo'laklari. Ot-kesimli gap. Fe'l kesimli gap. Gapning ikkinchi darajali bo'laklari. Aniqllovchi. To'ldiruvchi. Hol.

Qo'shma gap sintaksisi. Bog'langan qo'shma gap. Ergash gapli qo'shma gap. Qo'shma gap. Qo'shma gap tarkibiy qismlarining o'zaro bog'lanishi.

4. Leksika.

Urdu tilining lug'at boyligi. Tub va o'zlashma so'zlar. Sinonim, omonim va antonim haqida tushuncha.

5. Stilistika.

Urdu tili stilistikasi haqida umumiy ma'lumot. Fonetika, grammatika va leksikada adabiy va so'zlashuv tili o'rtasidagi farqliklar. Hurmat ma'nosida

ishlatiladigan iboralar.

6. Matnlar mavzusi:

Kundalik hayotga oid mavzular: o'qish, uy, oila, ish kuni, shahar, dam olish, ob-havo, tarjimai hol, mehmonni kutib olish, aeroporda, bo'xsonada, telefon orqali suhbat.

Mamlakatshunoslikka oid mavzular: Hindiston va Pokistonning diqqatga sazovor joylari haqida umumiy ma'lumotlar.

So'zlarning umumiy soni – 1500-2000 ta.

3-bosqich. Til o'qitishning o'rta bosqichi:

Til o'qitishning o'rta bosqichi 2 kursdan boshlanadi. Bu muddatda talabalar nutq faoliyatini to'rtta ko'rinishi: o'qish, tinglash, gapirish va yozish bo'yicha yetarli ko'nikmalarni shakllantirish uchun zarur bo'lgan grammatika va leksika bo'yicha kompleks bilimlarga ega bo'ladilar.

1. Nutq faoliyatini asosiy turlarini egallash bo'yicha talablar:

Ikkinchi bosqichning vazifasi – Urdu tili grammatikasi, leksikasi va stilistikasi bilan chuqurroq tanishish, birinchi bosqichda olingan bilimlarni mustahkamlashdan iborat, jumladan:

- Urdu tilidan ona tiliga va ona tilidan Urdu tiliga izchil tarjima qilish;
- Urdu tilidan ona tiliga yozma tarjima qilish;
- uncha murakkab bo'lmagan ijtimoiy-siyosiy mazmundagi matnlarni lug'at yordamida ona tilidan o'rganayotgan tilga yozma tarjima qilish.

□ O'qish.

Ovoz chiqarmay o'qib, matn mazmunini tushunish, uning komponentlari o'rtasidagi bog'liqlikni anglash.

Ikkinchi kurs yakunida talabalar Urdu tilidagi tub va o'zlashma so'zlar tarkibi, so'zlashuv tili xususiyatlari hamda notanish so'zlarni taxminiy ma'nolarini aniqlash ko'nikmalariga ega bo'lib, quyidagilarni bilishlari kerak:

- Urdu tilidagi matnlarni to'g'ri ohangda ravon va xatosiz o'qish;
- Urdu tilida uncha murakkab bo'lmagan ijtimoiy-siyosiy va badiiy matnlarni mustaqil o'qiy olish.

Matnlar tuzilishi:

- monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda maxsus tuzilgan syujetli va tavsifiy matnlar;
- soddalashtirilgan badiiy adabiyot asarlari (soddalashtirish darajasi – asarning asosiy mazmuni sharhi);
- nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarini inobatga olib umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashtirilgan matnlar;

Matnlar 20% notanish til birliklarini qamrab olgan bo'lishi kerak. Ushbu holatda:

- ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali (kontekst, mazkur til birikmasining sintaktik vazifasidan kelib chiqib va h.z.) chiqarish;
- birinchi o'qishda ularning ma'nolariga ahamiyat bermaslik;

- O'zbekiston va Pokistonning xalq maorifi.
- O'zbekistonning ichki va tashqi siyosati.
- Tarjima. Epistolyar uslub
- Tarjima. Matbuot tili
- Tarjima. Ijtimoiy-siyosiy, ilmiy matnlar
- Tarjima. Rasmiy uslub
- Bizning institut. Bizning fakul'tet.
- Buyuk jug'rofiy kashfiyot.
- Hayvonot olami. Hayvonot bog'ida.
- Hindiston maorif tizimi.
- Koinotning zabt etilishi.
- Matbuot anjumani.
- Mening ish kunim.
- Shahar bo'ylab sayr. Poezdga sayohat. Samolyotda sayohat.
- Shahar. Vatanimiz poytaxti.
- Sport. Sport musobaqalari.
- Taniqli kishilar hayoti.
- Transport.
- Vrach huzurida.
- Xarid, magazinga, bozorda.
- Xonadon, yotoqxona, xonadon jihozlari.
- Yil fasllari. Kalendar. Ob-havo.

V. Kurs ishi bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Kurs ishi mavzuning dolzarbligi va erishilgan natijalarning amaliyotga tatbiqi, uning uslubiy darajasi hamda rasmiylashtirilishiga qarab baholanadi. Kurs ishini bajarishning muhim bosqichi rejada belgilangan savollar yoritilishida o'zaro nazariy va amaliy aloqadorlikni ta'minlashdir. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini to'g'ri shakllantirish talabaga uning maqsadi va vazifalarini aniq belgilab olish hamda ko'zlangan natijaga erishish yo'llarini, shuningdek, kurs ishini tayyorlash bosqichlarini ketma-ket bajarishga imkon yaratadi. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini to'g'ri ishlab chiqilishi talabaga izlanishning oldiga qo'yilgan maqsad hamda natijalarini aniq ifodalash, fikrlarni mantiqiy bayon etish uslublari va kurs ishini tayyorlash bosqichlarini ajratish imkonini beradi.

Kurs ishi talabaning salohiyati hamda fan bo'yicha chuqur bilim va amaliy ko'nikmaga egaligini namoyon qiladi. Kurs ishida o'rganiladigan masalalarning nazariy jihatlarini, aniqlangan muammolarini, qoyilgan vazifalarni tahlil qilish hamda muammolarni hal etishni ko'zlangan holda reja tuziladi va shu asosida bajariladi.

- erkin va tanish mavzularda frab tilida muloqot olib borish;
- ikki tomonlama tarjima qila olish (sinxron tarjima)
- Urdu tilida siyosiy, iqtisodiy va madaniy mavzularda doklad qilish;
- matbuot xabarlarini ona tilidan Urdu tiliga tarjima qilish;
- Urdu tilidagi zamonaviy badiiy adabiyot asarlarini mustaqil o'qish;
- Urdu tilining so'zlashuv til elementlari mavjud o'rtacha qiyinlikdagi matnlarni o'qish va tarjima qilish;
- Urdu tilining so'zlashuv til elementlari mavjud adabiy tildagi og'zaki nutqni tushunish;
- Urdu tili egalari bilan suhbat olib borish malakalariga ega bo'lishi kerak.

2. Nazariy mavzular:

Urdu tili amaliy grammatikasi, leksikasi, semantikasi va stilistikasi bo'yicha barcha ma'lumotlarni umumlashtirish va qaytarish;
Urdu tili so'z boyligining boshqa tillar bilan leksik tafovutlari;
Urdu tili so'zlashuv tilining ayrim fonetik va grammatik xususiyatlari.

3. Matnlarning mavzusi

Urdu xalqlarning maishiy hayoti, madaniyati va urf-odatlar. Urdu mamlakat madaniyatlar tarixi.

Matbuot materiallari asosida dunyoda, sharq mamlakatlarida, Urdu mamlakatlarida va O'zbekistonda ro'y berayotgan siyosiy voqealar sharhi.

Badiiy adabiyot va folklor: Urdu mamlakat adiblarining prozaik va dramaturgik asarlari, Urdu tilidagi so'zlashuv tili uslubidagi folklor matnlar.

Umumiy so'z boyligi hajmi: 5000 ta.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha bo'yicha uslubiy ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish yuzasidan kafedra tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarni amaliy masalalar, keyslar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, mavzular bo'yicha taqdimotlar va ko'rgazmali qurollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

- Pokistonning poytaxti.
- O'zbekiston va Pokistonning milliy bayramlari
- Pokiston xalqlarining rasm-rusm va marosimlari.
- Pokistonning adabiyoti va san'ati.
- O'zbekiston va Pokiston o'rtasidagi aloqalar tarixi.
- O'zbekistonning boshqa mamlakatlar bilan madaniy va iqtisodiy aloqalari.
- Pochta, telegraf, telefon.
- Zamonaviy texnologiyalarning kundalik hayotdagi ahamiyati.

—ularning ma'nolarini lug'at orqali aniqlash vazifalari amalga oshiriladi.
O'qish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunish, tovushlarni to'g'ri talaffuz etish, matnning mantiqiy tuzilmasini aniqlash darajasidan iborat. O'qish tezligi bir daqiqada 80-90 ta so'z.

O'qish ko'nikma va mahorati shakllanganligi darajasini aniqlash uchun 300-400 so'zdan iborat matnni o'qish taklif etiladi. Matn bilan ishlashga matnni o'qish, uni gapirib berish, savollarga javob berish kiradi. Matn bilan ishlash vaqtiga matn mazmunini tushunish uchun zarur bo'lgan notanish so'zlarni lug'atdan topish vaqti ham kiradi.

• Tinglash:

monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda bildirilgan og'zaki mulohazalarning umumiy ma'nosini hamda ular tarkibidagi iboralarning o'zaro bog'liqlik holatlarini eshitib tushunish.

Eshittiriladigan matnlar xususiyati:

—monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan syujetli yoki tavsifiy xarakterdagi maxsus tuzilgan matnlar;

—soddalashtirilgan badiiy adabiyot asarlari (soddalashtirish darajasi — asarning asosiy mazmuni sharhi);

— nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarini inobatga olib, umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashtirilgan matnlar;

Matnlar 5%gacha notanish til birliklarini qamrab olgan bo'lishi kerak, ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali chiqarish yoki ularning ma'nolariga ahamiyat bermaslik (matnning asosiy mazmunini aytib berishga xalaqit bermasa) mumkin bo'ladi.

Eshitilayotgan nutqning tezligi matn xususiyatidan kelib chiqib bir daqiqada 50-60 so'zdan iborat bo'lishi kerak. Bu bosqichda matnni ikki marta eshitishga ruxsat beriladi.

Tinglash mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunishdan iborat.

Tinglash ko'nikmalarining shakllanganlik darajasini aniqlash uchun:

1. bevosita muloqot orqali beriladigan matn (hajmi 1-1,5 bet);
2. radio yoki fonoyozuv orqali eshitiladigan matn (hajmi 0,5 bet) tanlanadi.

Talabalarning audiomatnlar mazmunini tushunganligi matnni gapirib berish, savol-javob qilish orqali aniqlanadi.

• Gapirish:

Monologik nutq:

O'qish va tinglash uchun maxsus tanlangan matnlarni o'qib yoki eshitib, uning mazmuni va asosiy g'oyalarini ona tili va so'ngra Urdu tilida so'zlab berish kerak.

Talaba o'tilgan mavzular bo'yicha o'z mulohazalarini mustaqil bayon eta olishi; kundalik hayot hamda ijtimoiy-siyosiy mavzularda qisqa axborotlar

tayyorlashi; matn stilistikasini aniq bilishi, o'tilgan mavzular doirasida tilnig adabiy hamda og'zaki shakllarida fikrlar bildirish kerak.

Monologik nutq ko'nikmalari va mahoratiga ega ekanligining ob'ektiv ko'rsatkichi:

1) *matn mazmunini gapirib berishda*: matn mazmuniga mosligi, uning mazmunini to'liq aytib berish yoki berilgan savollarga matndagi turg'un birliklarni qo'llagan holda javob berish; matn g'oyasini aynan shakllantirib berish; mantiqiy bayon etish; til me'yorlariga mos kelish, nutq tezligi.

2) *mavzu bo'yicha shaxsiy axborotini tayyorlashda*: axborotning mavzuga mosligi; mavzuni to'liq yoritib berishi; mulohazalarining biron bir maqsadga yo'naltirilganligi;

3) axborotning mantiqiy tarkibi, til vositalaridan erkin foydalanish darajasi va undan aynan foydalanish; til me'yorlariga mos kelishi; nutq tezligi.

Dialogik nutq

Dialogning turli variantlaridan (surishtiriladigan dialog, fikr yoki taassurotlar bilan almashish bo'yicha dialog, dialog-suhbat) foydalangan holda o'quv va kundalik hayot mavzulariga oid suhbatlarda ishtirok etish.

Dialogik nutq ko'nikmalari va mahoratini qoniararli egallaganlik darajasi: talabaning nutqi berilgan mavzuga mos bo'lishi, dialogdan qo'yilgan maqsadga erishilishi, dialogda mantiqiy bog'liqlik mavjudligi, suhbatdoshini tushunish darajasi, muloqotda ahamiyatga ega bo'lmagan til xususiyatlariga xos xatoliklarga yo'l qo'yilishi, nutq tezligi.

Talabalarning ushbu bosqichdagi nutqiy tezligi bir daqiqada 40-45 so'zdan iborat.

Gapirishning ko'nikma va mahorati shakllanganligini aniqlash darajasi: o'qilgan yoki eshitilgan matnni gapirib berish; savollarga javob berishda matnning umumiy mazmunidan kelib chiqib, uning ayrim bo'laklarining asosiy mazmunini aytib berish; yil davomida o'tilgan mavzular yordamida o'zining axborotini tayyorlash (axborot hajmi: 200-300 ta so'z).

Yozuv

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda yozma reja yoki konspekt tuzish.

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda uni yozma bayon etish.

Tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish.

Yozuv bo'yicha yetarli darajada ko'nikma va mahorat shakllanganligini aniqlash belgisi:

1. *reja (konspekt) tuzishda*: reja bandlarining matn mazmuniga mosligi; konspektida matnning asosiy mazmunini ochib berganligi; reja bandlari, matndagi asosiy holatlarni to'g'ri shakllantirish;

2. *matnni bayon etishda*: bayonning matn mazmuniga mosligi; matnning asosiy mazmunini to'liq bayon etish; ushbu bosqichda Urdu tiliko'nikmalaridan mustaqil foydalanish; til tizimi va me'yorlariga rioya qilish;

berilganligi; shaxsiy fikrini ifodalashda namoyon bo'ladigan maqsadga yo'naltirilganligi; bayonning semantik tuzilishi, yozma muloqot shartlariga mos keluvchi leksik-grammatik vositalardan foydalanganlik.

Yozuv ko'nikma va mahoratining shakllanganligini aniqlash uchun: o'qituvchi tomonidan mutaxassislik yoki umumgumanitar mavzularda o'qilgan ma'ruzalarni yozish; ma'ruza matni tarkibida 3% notanish so'zlarning mavjud bo'lishi, matn hajmi 2-3 bet, eshittirish tezligi bir daqiqada 50 ta so'z, eshittirish darajasi bir marotaba.

Sodda va murakkab reja tuzish; mutaxassislik yoki ijtimoiy-siyosiy xarakterdagi bosma matnning qisqa va to'liq konspekti; matn tarkibida 5%gacha notanish so'zlar bo'lishi; mutaxassislik bo'yicha matn hajmi 2-3 bet, ijtimoiy-siyosiy matn hajmi 3-4 bet. Berilgan mavzu bo'yicha bayon (insho) yozish 2-3 bet.

2. Nazariy mavzular.

Urdu tili grammatikasining barcha bo'limlari haqidagi ma'lumotlarni bir tizimga keltirish. Sodda gap sintaksisi. Qo'shma gap sintaksisi. Qo'shma gap turlari. Bog'langan va ergashgan qo'shma gaplar. Payt ergash gaplar. O'rin ergash gaplar. Sabab ergash gaplar. Maqsad ergash gaplar, Chog'ishtirma ergash gaplar.

Urdu tili leksikasini stilistik differensiallash: xolis, kitobiy, og'zaki va so'zlashuv tiliga xos uslublar, stilistik sinonimiya.

Urdu tilidagi frazeologik birliklarning asosiy turlari: frazeologizmlar, frazeologizm-gaplar, maqol va matallar. So'zlashuv, matbuot, rasmiy hujjatlar va epistolyar (maktublarga xos) uslubdagi ayrim nutq qoliplari.

Urdu tilining turdosh tillar bilan asosiy fonetik tafovutlari: fonotizim va fonemalarning fonetik ishlatilishidagi tafovutlar, fonemalarning o'xshashligining umumiy va xususiy qonuniyatlari.

Urdu tilining turdosh tillar bilan asosiy grammatik (morfologik va sintaktik) tafovutlari: morfologik shakllar va sintaktik tarkibotlar, ularning mavjudligi yoki yo'qligining til xususiyatiga ta'siri

3. Matnlar mavzusi

Urdu xalqning maishiy hayoti, madaniyati va urf-odatlar. Urdu mamlakatning asosiy shaharlari va viloyatlari haqida ma'lumot.

Sport; teatr va kino; ko'rgazmalar, diqqatga sazovor joylarga tashrif buyurish; samolyotda safar qilish.

O'zbekiston va Urdu mamlakat hamda mintaqadagi kundalik voqealar (matbuot materiallari asosida).

Badiiy adabiyot va folklor: Urdu tili mamlakatlaridagi hozirgi zamon yozuvchilarining o'rta qiyinchilikdagi hikoyalari, so'zlashuv tili uslubidagi folklorga oid prozaik matnlar; Urdu tili mamlakatlari yozuvchilarining qiyin bo'lmagan prozaik asarlari.

So'zlarning umumiy hajmi – 4000 ta.

4 kurs yakunida talaba:

v) *matn bo'yicha o'z axborotini tayyorlash*: mavzuni to'liq bayon etish; axborot berishda o'zining shaxsiy fikri orqali maqsadga yo'naltira olishi; axborotning mantiqiy tuzilganligi, til materiallaridan erkin foydalanish va uni aynan ishlata olishi; til me'yorlariga mos kelishi, nutq tezligi.

Dialogik nutq.

Maishiy hayot, mamlakatshunoslik, ijtimoiy-siyosiy va ilmiy mavzularda dialogning turli shakllaridan foydalanib, ishtirok eta olish (dialog savol-javob; dialog-fikr, taassurot almashish; dialog-suhbat):

- maishiy hayot, ijtimoiy-siyosiy xarakterdagi berilgan mavzu bo'yicha Urdu tilida mukammal suhbat olib borish;
- til sohiblari bilan oddiy mavzularda suhbat olib borish.

Dialogik nutq ko'nikmalari va mahoratini qoniqarli egallaganligining ob'ektiv ko'rsatkichi: talaba nutq muomalasining berilgan vaziyatga mos kelishi; dialog maqsadiga erishish, dialog turiga qUrdu, dialog olib borishning turli uslublaridan foydalana olishi; ahamiyatga ega bo'lmagan tilga xos kommunikativ xatolarning yo'qligi, nutq tezligi.

Talabalarning ushbu ta'lim bosqichidagi nutq tezligi bir daqiqada 50-60 ta so'z. Gapirish ko'nikmalari va mahorati shakllanganlik darajasini aniqlash uchun o'qilgan matnni asosiy g'oyasini ajratib, uni isbotlab, qisqacha gapirib berish; matnda ko'tarilgan muammolar hamda yil davomida o'tilgan mavzular bo'yicha dialog-monolog tarzida bayon etish (bayon hajmi 300-400 ta so'z).

✍ Yozuv.

Mutaxassislik yoki umumgumanitar sikldagi fanlar bo'yicha o'quv ma'ruzasini eshitib, yoza olish (konspekt qilish).

Mutaxassislik yoki ijtimoiy-siyosiy xarakterdagi matnlar uchun sodda va murakkab reja tuzish, shuningdek, qisqa va mukammal konspekt yoza olish;

O'tilgan mavzu bo'yicha yozma bayon tuzish yoki o'qilgan yoki eshutilgan matnni tahlil qilish, baholash, xulosalar berish;

Yozuv ko'nikma va mahoratini egallaganligining ob'ektiv ko'rsatkichi:

a) *o'quv ma'ruzasini konspekt qilishda*: konspektning ma'ruzaning asosiy mazmuniga mos kelishi; konspektga ma'ruzaning asosiy mazmunining aks etganligi; bayonning mantiqiyliigi, til me'yorlariga mos kelishi;

b) *reja tuzishda*: kichik mavzularning izchil va o'zaro bog'liqligining rejada aynan aks etishi;

v) *yoza matnni konspekt qilishda*: reja bndlari bilan konspekt bo'limlarining mos kelishi; umumiy va xususiy holatlarning namoyon etilganligi; matnni siqishtirishning turli vositalarini qo'llash; so'z va iboralarni boshqa obrazli so'zlar bilan ifodalash, ayrim so'zlarni qisqartirib yozishning grammatik va leksik uslublarini qo'llash orqali matndagi muhim xabarlarini umumlashtirish; bayonning mantiqiyliigi va o'zaro bog'liqligi; til me'yorlariga mos kelishi; to'liq konspekt yozishda birlamchi matnni ½ hajmga qisqartirish va qisqa konspekt yozishda uni ¼ hajmga qisqartirish;

g) *shaxsiy axborotini tuzishda*: mavzuga mosligi; mavzuning to'liq ochib

3. *tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish*: talaba mulohazalarining mavzuga mosligi; mavzuning to'liq yoritilishi; mulohazalarda aniq mantiqiy tizimning mavjudligi; til materiallaridan erkin foydalanish darajasi; hikoyada keltirilgan til vositalarining til me'yorlariga mos kelishi.

Yozuv ko'nikma va mahoratiga erishganlik darajasi matn bo'yicha reja (konspekt) tuzish, matnni yoddan yozib berish, tanish mavzu bo'yicha hikoya tuzish orqali aniqlanadi.

2. Nazariy mavzular.

Grammatika

Istak va shart mayllarining murakkab shakllari. Taxmin maylining sodda va murakkab shakllari. Taqlid so'zlar va ularning turlari. Ravishdoshining murakkab turlari.

Leksika

Urdu tilida so'zlarning yasashi haqida umumiy tushunsha. So'z yasash usullari. Urdu tilining etimologik jihatdan turlari.. Boshqa tillardan o'zlashgan so'zlar Agglyutinatsiya, Kalkalash va Gibrilik usullari. Morfologik usullar bilan so'zlarning yasashi. Ot va sifat yasovchi suffikslar. Ravish yasovchi suffikslar. Arab va fors tillaridan kirgan o'zlashtirma suffikslar.

Stilistika

So'zlashuv tilidagi grammatik uslublarning adabiy tildan farqlanishi. Ot, sifat, fe'llarning stilistik maqbul shakllarini tanlash; so'zlashuv til sintaksisining ayrim xususiyatlari.

So'zlarning stilistik tabaqalanishi; stilistik sinonimlar, barcha tanish leksikaning stilistik xarakteristikasi.

3. Matnlar mavzusi:

Mamlakatshunoslik va ijtimoiy siyosiy mavzular: tabiiy geografiya, aholi, ma'muriy bo'linmalar; o'rganilayotgan mamlakatning tabiiy boyliklari va iqtisodiyoti; o'rganilayotgan mamlakatning qisqacha tarixi; O'zbekiston va o'rganilayotgan mamlakatda ro'y berayotgan kundalik voqea-hodisalar.

Kundalik hayotga oid mavzular: kiyim-kechak, bozor va xarid; transport, tibbiy xizmat.

Badiiy adabiyot va folklor: Hindiston va Pokiston yozuvchilarining kichik hajmdagi hikoyalari, ertak va masallar.

So'zlarning umumiy hajmi: 3000 ta.

4-bosqich. Yuqori (yakuniy) bosqich.

Ta'limning uchinchi bosqichi.

Til o'qitishning yuqori bosqichi 3 kursda boshlanib, 4-kursda davom ettiriladi.

1. Nutq faoliyatining asosiy turlarini egallash uchun talablar

Til o'rganishning uchinchi yilida qo'yiladigan maqsad grammatika, leksika va, ayniqsa, Urdu tili stilistikasi hisoblanadi. Shuningdek, ushbu bosqichda

Urdu tili boshqa tillar bilan qiyoslanib, uning o'ziga xos xususiyatlari aniqlanadi.

📖 O'qish.

Ovoz chiqarmay o'qish orqali matnning umumiy mazmuni ("tanishuv o'qish" yoki "umumiy mazmunni qamrab oluvchi o'qish" elementlari) yoki uning ayrim bo'laklari, ayrim holat va vaziyatlar hamda ular orasidagi munosabatlarni ("o'rganib o'qish" elementlari) tushuna olishi; zamonaviy yozuvchilarning badiiy asarlarini; uncha katta bo'lmagan adabiy matnlarni Urdu tilida o'qish va taxminan mazmunini tushunish.

Matnlar xususiyati:

1. mamlakatshunoslik mavzusiga oid tavsifiy va hikoya uslubidagi soddalashtirilgan matnlar;

2. o'quv badiiy matnlar (soddalashtirish darajasi: o'rtacha);

3. Mutaxassislikka oid hamda ijtimoiy siyosiy xarakterdagi soddalashtirilgan va maxsus tanlab olinib, soddalashtirilmagan matnlar (ilmiy ommabop, umumkasbiy va ixtisoslik fanlari bo'yicha ilmiy matnlar).

Matnlarda 10%gacha notanish til birliklari bo'ladi. Ushbu holatda:

- ularning ma'nolarini tayanch so'z va iboralar (kontekst, mazkur til birikmasining sintaktik vazifasi) orqali aniqlash;

- matn o'qiyotganda ularning ma'nosiga ahamiyat bermaslik;

- ma'nolarini lug'at yordamida aniqlamay, o'qilayotgan matn mazmunini tushunmaslik vaziyatlari yuzaga keladi.

O'qish ko'nikmalariga qoniqarli ega bo'lganlikning ko'rsatkichi: matn mazmunini to'liq, aniq va chuqur tushunish; matnning tashkiliy mazmunini tuzilishini aynan tushunganligi; o'qish tezligi.

"o'rganib o'qish" bosqichida matn o'qish tezligi bir daqiqada 50-60 ta so'z. Tanishib o'qish uchun matn o'qish tezligini aniqlashda, notanish so'zlarni lug'atdan qidirib topish vaqti ham kiradi (1 ta so'zga 1 daqiqa hisobidan).

O'qish mahorati va ko'nikmalari shakllanganligini aniqlash uchun mutaxassislikka oid, ijtimoiy siyosiy xarakterdagi, shu jumladan, gazeta materiallari, badiiy matnlar, mamlakatshunoslikka oid matnlar tavsiya etiladi. Matn hajmi va o'qish muddati matn xususiyati, uni chuqur anglab yetishga qUrdu belgilanadi (1 betdan 3-4 betgacha).

🗣️ Tinglash.

Monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda bildirilgan og'zaki mulohazalarning umumiy ma'nosini hamda ular tarkibidagi iboralarining o'zaro bog'liqlik holatlarini eshitib tushunish; uncha qiyin bo'lmagan Urdu tilining adabiy shaklidagi matnlarni tushunish.

Eshittiriladigan matnlar xususiyati:

1. mutaxassislik yoki ijtimoiy-siyosiy xarakterdagi tavsifiy ifodaning elementlarini qamrab olgan tushuntirish uslubidagi matn-monolog;

2. mamlakatshunoslikka oid soddalashtirilgan matn-xabarlar;

3. o'quv badiiy matnlar;

4. radio-matnlar.

Matnlar 5% notanish til vositalarini qamrab olgan bo'lishi, bir tomondan, ular matnning umumiy mazmunini tushunishga xalaqit bermasligi, ikkinchi tomondan, ularning mazmunini tayanch so'z va iboralar orqali bilib olish imkonini yaratishi kerak.

Matnning xususiyati va uni tushunish uchun qo'yilayotgan talabga ko'ra tinglanayotgan matnning tezligi bir daqiqada 60-80 ta so'z bo'lishi mumkin. Matn bir martoba eshittiriladi.

Tinglash bosqichini qoniqarli egallaganlik darajasi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunganligi bilan belgilanadi.

Tinglash bosqichi ko'nikmalari va mahoratini egallaganlik darajasi:

1) mutaxassislikka oid yoki umumgumanitar fanlar bo'yicha dars ma'ruzasi tayyorlash (hajmi – 2-3 bet);

2) radio yoki fono yozuv orqali eshittiriladigan matn (hajmi – 0,5 - 1 bet).

Ma'ruzachi tomonidan dars ma'ruzasining umumiy mazmuni bo'yicha qilinadigan savol-javoblar yoki yozilgan konspekt orqali matnni tushunganlik darajasi aniqlanadi.

🗨️ Gapirish.

Monologik nutq.

3 kurs yakunida talaba, xorijiy so'zlashuv tilning adabiy tildan grammatik va leksik farqli tomonlari, belgilangan vaziyatda zarur nutq uslubini qo'llash ko'nikmasiga ega bo'lishi, shuningdek, mazkur tilning qardosh tillaridan farqli tomonlari haqida tasavvurga ega bo'lgan holda:

- belgilangan mavzu bo'yicha Urdu tilida axborot berishi yoki doklad qilishi;

- o'tilgan mavzular bo'yicha og'zaki tarjima qilishi;

- OAV matnlarini lug'at yordamida ona tilidan Urdu tiliga yoki Urdu tilidan ona tiliga tarjima qilishi;

- Urdu tilida o'qigan yoki eshitgan matnini ona tilida yozma va og'zaki bayon qilishi;

- ona tilida o'qigan matnini Urdu tilida og'zaki bayon etish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Shuningdek, o'qish yoki eshitish uchun tayyorlangan matnni mazmunini gapirib berishi; mazkur matnni tahlil qilishi, baho berishi, xulosalar chiqarishi va o'z mulohazalarini bayon eta olishi kerak.

Monologik nutq ko'nikma va mahoratini qoniqarli egallaganlik darajasi:

a) *mutaxassislikka oid matn yoki publisistik uslubdagi matnni ifoda etishda:* talabani nutqiy bayonining matn mazmuniga mos kelishi; matnning asosiy mazmunini to'liq bayon etishi; bayonning mantiqiyliги va o'zaro bog'liqligi; til me'yorlariga mos kelishi; nutq tezligi;

b) *badiiy matnlarni talqin etishda:* matn g'oyasini ta'riflash, matn qahramonlari, hodisalari va g'oyasiga o'z munosabatini bildirish; bayonning mantiqiyliги, til tizimi va me'yorlariga mosligi; nutq tezligi;